

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1055

av Betty Malmberg (M)

Närståendes möjlighet att vara delaktiga i vården av psykiskt sjuka vuxna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att närstående till myndiga personer med upprepade psykiska sjukdomsskov ska ges bättre och rättsliga möjligheter att på ett tidigt stadium agera för patientens bästa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klara ut rättsläget kring s.k. nätverkskontrakt och hur användningen av dessa ska kunna spridas.

Motivering

Alliansregeringens satsning på psykiatrin kommer förhoppningsvis att få mycket stor betydelse för ett stort antal människor. I en OECD-rapport från 2013 uppskattas att en miljon svenskar i arbetsför ålder drabbas av psykisk ohälsa under ett år, vilket innefattar alltifrån allvarligare sjukdomstillstånd som psykoser, till ”lättare” psykiska problem såsom oro, ångest och sömnproblem. Det mänskliga lidandet är naturligtvis enormt men OECD uppskattar också att de samhällsekonomiska kostnaderna för detta uppskattas till över 70 miljarder kronor om året i förlorade arbetsinsatser och utgifter för vård och omsorg. Av alla som lider av psykisk ohälsa beräknas 10–15 procent ha allvarliga besvär som kan behöva psykiatrisk behandling.

Att vara anhörig eller nära vän till en myndig person som lider av allvarlig psykisk sjukdom är svårt. Trots att det är de närstående som först kan upptäcka signaler om att sjukdomen kan vara på väg att bryta ut, har de i dagens Sverige mycket små möjligheter att bistå sin anhöriga och på så sätt snabbt kunna lindra effekterna av sjukdomen.

Problemet för de som lider av allvarligare psykisk ohälsa med upprepade sjukdomsskov, är ju att de flesta saknar insikt om sitt tillstånd och därmed inte är benägna att söka hjälp innan skoven har blommat ut. Endast i de fall då den sjuke utgör ett hot mot sig själv eller sin omgivning kan sjukvården eller polisen agera med tvångsmedel.

Med det upplägg som finns idag, där slutenvård endast kan medges i skrämmande fall som ovan eller då den psykiska sjukdomen har brutit ut till fullo, finns inga möjligheter för de anhöriga till myndiga psykiskt sjuka att mildra effekterna av sjukdomen. I det läget har de ofta förgäves försökt göra psykiatrin uppmärksam på vad som varit på gång, och vädjat om hjälp och samarbete innan situationen har blivit ohållbar. Detta är en traumatisk situation för alla parter, där den psykiskt sjuke på kort tid kan rasera hela sin ekonomi, mista sitt boende och spoliera sina möjligheter i arbetslivet en nedåtgående spiral som försvårar för individen att komma tillbaka och som på sikt bidrar till eller förstärker ett utanförskap.

Möjligheten att agera i tid måste underlättas och då måste de närståendes iakttagelser beaktas och tas på allvar. Självklart måste människors behov av integritet, respekt, förståelse och inflytande över sina liv vara huvudlinjen oavsett om de är sjuka eller friska. Men i den utsatta position, som en person befinner sig i vid psykisk sjukdom, kan det för den enskilde ibland vara viktigare att snabbt få behandling i slutenvården än att få invänta skovens kulmen innan vård kan ges.

Några vårdgivare tillåter idag att det tecknas så kallade nätverkskontrakt, där patient, vårdgivare, anhöriga och vänner tillsammans kommer överens om en på förhand uppgjord plan, i händelse av att patienten skulle vara på väg att insjukna. Kontraktet ger fullmakt åt nätverket att agera, något som ska framgå av sjukjournalen.

Nätverkskontraktet som upprättats ska därefter alltid finnas tillgängligt i patientens sjukjournal. Detta är ett sätt att komma förbi lagskrivningar och sekretessbarriärer och framför allt att kunna begränsa skadan på ett tidigt stadium för patienten ifråga.

Möjligheten att upprätta ett nätverkskontrakt är dock en relativt okänd handling som behöver spridas till flera vårdgivare. Dessutom är det viktigt att klara ut hur rättsläget är kring handlingen i fråga och vad som händer då en patient flyttar till annan ort.

Med hänvisning till ovan anser undertecknad att anhöriga och/eller på förhand anmälda personer måste få rättsliga möjligheter att kunna hjälpa myndiga psykiskt sjuka närstående till behandling innan det att de psykiska skoven kulminerar.

Betty Malmberg (M)